

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА СОЦІАЛЬНИХ
КОМУНІКАЦІЙ

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА,
БІБЛІОГРАФІСТИКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ
В ОСВІТІ:
теорія і практика**

Збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

Мукачево
(14-15 квітня 2022 року)

УДК 159.9:028.02:37:02:929:37:021(043.2)

Б59

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 4 від 18.04.2022 р.)

Відповідальний за випуск – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Прокопович Л.С.

Головний редактор:

Щербан Т. Д. – доктор психологічних наук, професор, ректор МДУ.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Моргун А. В. – декан гуманітарного факультету, кандидат філологічних наук, доцент
Прокопович Л. С. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Мовчан К. М. – директор Наукової бібліотеки МДУ, старший викладач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Веремчук О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Курило О. Й. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Попович Н.Ф. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Б59

Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 14-15 квітня 2022 р. Мукачево / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. – Мукачево: МДУ, 2022. – 80 с.

©Мукачівський державний університет, 2022

БІОБІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ ЯК ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Останнім часом в Україні високими темпами розгортаються біографічні дослідження, зросла кількість різноманітних видань (наукових, науково-популярних, літературно-художніх та ін.), присвячених ученим у різних галузях культури, науки і виробництва, культурно-освітнім, громадським, суспільно-політичним діячам, постатям національно-визвольного руху.

Одним із основних засобів відтворення життя і діяльності особи є персональна бібліографія (біобібліографія), яка займає особливе місце серед видів бібліографії.

Вже сам термін «біобібліографія» вказує на те, що йдеться про сполучення біографічних і бібліографічних відомостей. Вона об'єднує усе, що пов'язано в літературі з життям і діяльністю певних історичних та сучасних діячів. Об'єктом її діяльності є твори певної особи і література про неї. Особливість біобібліографії полягає в тому, що вона оперує не тільки конкретними знаннями (біографічні дані), а й відомостями про джерела (в яких творах можна знайти біографічні дані про особу, перелік її творів та іншу інформацію) [1].

Біографічні відомості про певну особу чи осіб, а також бібліографічну інформацію про їхні твори та літературу про них містять біобібліографічні посібники. Такі видання складаються на основі біографії видатної особи, з урахуванням основних дат життя і діяльності, на основі біографічних даних з опублікованих та неопублікованих матеріалів. Крім цього, основу такого видання складає бібліографічний матеріал: інформація про твори особи (якщо вона пише), винаходи, патенти, авторські свідоцтва тощо, а також література про її життєдіяльність. Побудова та наповнення змісту біобібліографічного посібника визначається залежно від його мети та завдання, а також характеру діяльності людини, про яку укладають посібник. Він містить різнопланову структуровану інформацію, яка може стати основою для подальших досліджень, у тому числі при створенні біобібліографічних словників, статей енциклопедичного, довідкового характеру, монографій тощо [2, с. 92].

Укладанням біобібліографічних матеріалів (біобібліографічні покажчики, словники, довідники, огляди, нариси) в Україні займаються різні бібліотеки та наукові установи. Низка серійних біобібліографічних видань видається провідними вітчизняними бібліотеками (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського та інші). Біобібліографічні посібники, які мають переважно краєзнавчий характер, посідають чільне місце в репертуарі обласних універсальних

наукових бібліотек. У бібліографічній діяльності бібліотек закладів вищої освіти переважають серійні біобібліографічні видання, присвячені вченим університетів.

Найповнішу інформацію про доробок бібліотек України в галузі біобібліографії репрезентовано у виданнях Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого: «Посібники наукової бібліографії, видані в Україні (1991–2005)», «Українські метабібліографічні посібники: (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.)», «Біобібліографічні (персональні) посібники, видані в Україні (1884–2016)».

Зокрема, останнє назване серійне видання складається з двох частин. Перша – містить інформацію про понад 3 тис. бібліографічних посібників (більш як 2 500 персоналій), виданих в Україні українською і російською мовами. У другій (для зручності користування виданням) – вміщено низку допоміжних покажчиків: «Іменний покажчик авторів та осіб, причетних до підготовки та випуску бібліографічних посібників», «Хронологічний покажчик назв бібліографічних посібників», «Абетковий покажчик назв установ, їх скорочень і аббревіатур», «Покажчик серій», «Предметно-тематичний покажчик». Матеріали першої частини покажчика згруповано в двох розділах – «Біобібліографічні (персональні) посібники», «Біобібліографічні довідкові видання». У другому розділі вміщено матеріали довідково-бібліографічного змісту (біобібліографічні довідники, словники та біобібліографічні посібники галузевого і тематичного характеру, в яких наведено відомості про більш як одну особу) [3].

Важливо зазначити, що праці біобібліографічного характеру, а саме біобібліографічні посібники є важливими документальними джерелами з історії розвитку вітчизняної науки і культури, процесів національного державотворення, відродження історичної пам'яті українського народу. Концентруючи комплекс фактичних даних, поточної та ретроспективної бібліографічної інформації, зазначені праці є ваговою джерельною базою для наукових досліджень, даючи змогу не лише детально висвітлити життя та окреслити наукові пошуки, пріоритети розвідок, творчу діяльність провідних українських діячів, узагальнити їх внесок у вітчизняну і світову науку та культуру, а й повернути в інформаційний обіг імена осіб, забутих та викреслених з української історії [3, с. 6].

Отже, біобібліографічні посібники містять не лише відомості про життєвий шлях та наукові, творчі досягнення діячів різних галузей знань, а й дають можливість зробити узагальнення і висновки щодо їхнього внеску у розвиток вітчизняної та світової науки, культури і виробництва. Вони сприяють проведенню історико-біографічних досліджень, задоволенню інформаційних потреб читачів, які зацікавлені у вивченні відомих і маловідомих персоналій, їх впливу на окремі події або на історичний процес у цілому.

Список використаних джерел:

1. Яценко О. М. Українські персональні бібліографічні покажчики: особливості, розвиток та сучасний стан [Електронний ресурс] / О. М. Яценко. – Режим доступу: <http://biography.nbuv.gov.ua/data/vidannya/upbp/PDF/5.pdf>.

2. Веремчук О. Персональні бібліографічні покажчики як достовірне джерело історико-біографічних досліджень / О. Веремчук, О. Матвійчук // Науково-педагогічні студії: науковий журнал / гол. ред.: Л. Д. Березівська, І. М. Шоробура. – Київ: ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України, 2020. – Вип. 4. – С. 90–101.
3. Біобібліографічні (персональні) посібники, видані в Україні (1884–2016) : покажч. бібліогр. посіб. У 2 ч. / М-во культури України, Нац. б-ка України ім. Я. Мудрого; уклад. О. Кордюкова; наук. ред. В. Кононенко. – Київ, 2017. – Ч. 1 – 336 с. – (Серія «Бібліографічні посібники у фондах Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого»).

УДК 021.2:37:027.8(043.2)

ВЕРЕМЧУК О. В., ГЕЙДЕР Г. З.
Мукачівський державний університет

БІБЛІОТЕЧНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ РОЛЬ ДЛЯ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК

Одним із перших, хто змістовно обґрунтував поняття «бібліотечна педагогіка» був провідний книгознавець Дмитро Балика. У 20-х роках ХХ ст. у своїй книзі «Бібліотека в системі сучасної педагогіки» він визначив бібліотечну педагогіку як науку про сутність, закони, методи й організацію педагогічного процесу, пов'язаного з книгою й через книгу. Ця наука, на думку вченого, вирішує якою повинна бути книга, щоб мати більший вплив, і якою повинна бути організація книги та значення читачів, щоб підсилити вплив книги. Книгознавець стверджував, що тільки знаючи читача, можна знаходити правильні шляхи педагогічного впливу. Вивчення процесу читання, на думку Д. Балики, цілком охоплюється вивченням читацьких інтересів. Водночас, читацький інтерес – це інтерес, пов'язаний з читанням, з книгою, інтерес, який можна вивчати через книгу [1, с. 191].

Бібліотечну педагогіку як особливий міждисциплінарний розділ бібліотекознавства, що формується на основі синтезу з педагогікою, розглядає О. Є. Матвійчук. Учена зазначає, що предметом цієї науки є педагогічні аспекти бібліотечної діяльності, основою – книга, читач. Важливим сутнісним аспектом бібліотечної педагогіки були й залишаються свобода спілкування бібліотекаря з читачем, а також постійний моніторинг його інтересів, надання рекомендацій щодо кращих книжок, відсутність «домашніх завдань», постійна допомога читачеві в пошуку відповідей на різноманітні питання, які його цікавлять [2, с. 98].

Особливе значення бібліотечна педагогіка має для шкільної бібліотеки, з якої для більшості дітей починається входження в бібліотечний простір. Без шкільної бібліотеки неможливо сьогодні уявити навчання і виховання школярів, без неї неможлива освіта і самоосвіта педагогічних працівників, учнів та батьків. Іншими словами, бібліотека являє собою педагогічну систему, спрямовану на виховання та освіту користувачів.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>